

SCHETSBOEKEN VAN DE WEISSENBRUCH'S IN HET
GEMEENTE MUSEUM TE 'S-GRAVENHAGE

Het Gemeente Museum te 's-Gravenhage is onlangs in het bezit gekomen van een aantal schetsboeken, studies, complete en half afgewerkte teekeningen, uit de nalatenschap van den in 1887 overleden lithograaf F. H. Weissenbruch; op een paar uitzonderingen na, klaarblijkelijk alle van de hand van de drie Weissenbruchs, die ongeveer gelijktijdig in Den Haag hun kunstenaarsloopbaan aanvingen, — de oudste van het drietal, Jan Weissenbruch, werd in 1822, zijn broeder, de lithograaf, in 1828 en hun neef, J. H. Weissenbruch in 1824 geboren. Het is een merkwaardige collectie, met alle aardige verrassingen in studietjes en probeersels die men bij de intimiteiten van kunstenaars veelal aantreft; ook is er een mooi geschilderd studietje van den jong gestorven Daniël Koelman bij en een album amicorum, met blaadjes die nagenoeg alle op dezelfde manier geteekend zijn en voorzien zijn van nu, geheel, of bijna, vergeten schildersnamen.

Bij het doorbladeren der schetsboeken trekken vooral eenige stadsgezichten met zeer uitvoerig geteekende architectuurfragmenten de aandacht, door een er in uitgesproken liefde voor het détail en zorgvuldige teekenaarmanier, die van geen der drie Weissenbruchs bekend zijn; zij vallen daardoor geheel buiten het kader der overige schetsen. Deze bladen zijn niet gesigneerd, maar op een enkele losse teekening staan de letters: J. H. D. Wie kan de maker er van zijn?

Mijn goede geheugen voor prenten wees mij hier den weg en deed mij deze teekeningen in verband brengen met lithografie.

In Frankrijk kwam in ± 1820 de lithografie tot grooten bloei. Toen reeds durfde een Engelschman, Baron Taylor, het aan om te Parijs bij de firma Didot een groot plaatwerk op touw te zetten, hij verzekerde zich van de medewerking van bekende Fransche kunstenaars als de beide Isabey's, Fragonard, Delacroix, Nanteuil, Ingres, Gigoux en liet ook twee Engelsche schilders, Bonington en Harding, er bijdragen voor leveren. Hij noemde het „Voyages pittoresques et romantiques dans l'ancienne France”, het bestond uit lithografieën voornamelijk naar stadsgezichten en door de prachtige prenten die er in verschenen, werd het een der schoonste werken die in lithografie zijn uitgevoerd. Dat hij twee landgenooten aan zijn uitgaaf liet meewerken, was niet zonder reden: Bonington had zijn opleiding bij Gros te Parijs genoten en spoedig met zijn gevoelige schilderijen en teekeningen de aandacht getrokken. Harding had niet het fijne sentiment van Bonington, doch met een puntige zekerheid teekent hij zijn schetsen van oude gebouwen en schilderachtige gevallen, vlot en handig, met een enkele lijn het karakter van zijn onderwerp typeerend. Harding heeft blijkbaar veel gereisd en werd in Frankrijk zeer gewaardeerd, hetgeen blijkt uit het feit, dat hij daar ver-